

זכויות עובדות ועובדים בפשיטת רגל ובפירוק תאגיד

כללי

ענף זכויות עובדים בפשיטות רגל ובפירוק תאגיד הוקם ב-1975 על רקע קריסתם של עסקים וכניסתם להליכי פשיטת רגל ופירוק. העובדים במקומות הללו איבדו לא רק את משרותיהם ואת יתרת שכרם אלא גם את פיצויי הפיטורין שלהם כמתחייב מהסכמי העבודה וגם חלק מהזכויות הסוציאליות שלהם, מאחר שברוב המקרים לא נותרו למעסיקים מקורות כספיים או נכסים למימוש כדי לממן את יתרת החוב לעובדים ולקופות הגמל. פעילות הענף מאפשרת הפרדה מוחלטת בין ביצוע התשלומים לעובדים ולקופות הגמל לבין מימוש נכסי המעסיקים. סכומי הגמלאות צמודים לשינויים בסכום הבסיסי כהגדרתו בחוק הביטוח הלאומי.

ייעודו של הענף הוא לשלם לעובדים את יתרת החוב של המעסיקים בגין שכר ופיצויי פיטורין ולשמור על רציפות הזכויות הסוציאליות בקופות הגמל. הגמלאות ממומנות באמצעות תשלומי דמי הביטוח של המעסיקים (בשיעור המופחת – 0.01% משכרו החדשי של העובד עד תקרת ההכנסה החייבת בדמי ביטוח, ובשיעור הרגיל 0.06% מעל תקרה זו עד מקסימום הבסיס לגבייה), וגם באמצעות השתתפות הממשלה בשיעור של 0.02% במסגרת שיפוי האוצר.

בעיות שעדיין לא נפתרו

למרות ההתקדמות הניכרת שהושגה בתחום ההגנה על שכרו של העובד וזכויותיו, נותרו כמה בעיות שעדיין לא נפתרו:

- ההוצאות המשפטיות הכרוכות בהליכי פירוק עשויות להיות גבוהות מסכום החוב של המעסיק לעובד, ולכן העובד נמנע מלפתוח בהליכים אלה.
- עובדים שצברו תקופות ותק ארוכות, הגמלה המרבית המשולמת להם היא סכום חלקי בלבד לעומת כלל החוב שהמעסיק חייב להם.

הגדרות בחוק

- **מעסיק בפשיטת רגל או פירוק:** כל סוגי התאגידים שהוצא כנגדם צו פשיטת רגל או פירוק, ואשר העובדים או קופות הגמל לא קיבלו את המגיע להם: עובדים עצמאים, חברות בע"מ, שותפויות, אגודות שיתופיות ועמותות.
- **עובד:** כל מי שעבד אצל מעסיק בזמן מתן צו פשיטת רגל או צו פירוק ועדיין לא קיבל את יתרת שכרו ופיצויי הפיטורין. בהגדרה זו נכללים עובדים תושבי ישראל, תושבי חוץ ותושבי השטחים העובדים מכוח הסכם עבודה תקף.
- **קופת גמל:** כל גוף שעל-פי הוראות הסכם קיבוצי, חוזה עבודה או הסכם אחר שבין העובד למעסיק ולפי הסכמת אותו גוף, על המעסיק להעביר אליו כספים מכספיו או משכרו של העובד לשם צבירתן או הבטחתן של זכויות העובד הקשורות בעבודתו, בהפסקת עבודתו, בפרישה ממנה או בביטוחו הסוציאלי.

הגמלאות והיקף התשלומים

גמלאות לעובד

- **שכר:** סכומים שטרם שולמו לעובד תמורת עבודתו – שכר עבודה, שעות נוספות, דמי הבראה, פדיון ימי חופשה, תשלום בעד חגים וביגוד – לרבות סכום שנוכה משכרו של העובד שלא על-פי חוק ועדיין לא הועבר לתעודתו. אם השכר אינו עולה על שכר המינימום, העובד זכאי לקבל את שכר המינימום הקבוע בחוק – 5,880.02 ש"ח ב-2024.
- **פיצויי פיטורין:** פיצויים שהעובד זכאי להם עד מועד הפסקת עבודתו בגין הוותק שנצבר בשנות עבודתו אצל המעסיק.

הגמלה המרבית לעובד (לשכר ולפיצויי פיטורין) נקבעה ל-13 פעמים הסכום הבסיסי (127,478 ש"ח ב-2024).

גמלאות לקופות גמל

הגמלאות לקופות גמל נועדו להבטיח את רציפות הזכויות של העובדים, וסכומן המרבי הוא פעמיים הסכום הבסיסי (19,612 ש"ח ב-2024). ב-2024 שולמו 311.5 מיליון ש"ח לעובדים ולקופות הגמל, ירידה של 49% בהשוואה ל-2023. מתוך סך הסכום 253.9 מיליון ש"ח שולמו במסגרת תביעות עובדים ו-57.7 מיליון ש"ח במסגרת תביעות קופות הגמל. 85.1% מן התשלומים לעובדים שולמו כשכר ופיצויים: השכר בלבד – 69.2%, פיצויים בלבד – 15.9% (לוח 1). הסיבה לגידול בתשלומים של תביעות קופות גמל מ-2023 היא שנוסף תהליך חדש של קליטת תביעות לקופות גמל ואלה מאושרות אוטומטית – עובדה המגדילה מאוד את מספר התביעות הנקלטות והמשולמות.

פשיטת רגל ופירוק תאגיד

לוח 1: תשלומים לעובדים ולקופות גמל (אלפי ש"ח), 2020–2024

שנה	סך התשלומים (אלפי ש"ח)			התשלום לפי רכיב השכר בגמלה לעובד כאחוז מסך הכל		
	סך הכל	לעובדים	לקופות גמל	סך הכל	שכר	פיצויי פיטורין
2020	521,806	488,737	33,068	100	66.3	15.0
2021	328,975	317,733	11,242	100	67.1	15.8
2022	249,175	230,814	18,361	100	68.7	15.8
2023	610,241	506,446	103,795	100	70.7	14.5
2024	311,544	253,855	57,689	100	69.2	15.9

מעסיקים ותביעות עובדים

פרק הזמן שבין הפסקת יחסי העובד-מעסיק ועד שהגמלה משולמת הוא בדרך כלל כמה שנים. הפחתת סכומי אגרות הפירוק הובילה לגידול במספר התביעות בענף זה.

ב-2024 היו 753 מעסיקים חדשים אשר בגינם הוגשו תביעות לענף. התקבלו לטיפול 13.3 אלף תביעות עובדים חדשות – ירידה של 7.1% לעומת 2023, ואושרו 6.9 אלף תביעות של עובדים. מספר התביעות לקופות גמל שהתקבלו היה 1,920 (לוח 2).

ב-2024 69.2% מהתיקים החדשים היו עם מספר תביעות של עד 5, כלומר מעסיקים קטנים; לשם השוואה ב-2018 היה השיעור 56.8% (לוח 3). עם זאת, יש להביא בחשבון תביעות נוספות בעתיד בתיקים הללו, העשויות לשנות את התפלגות המעסיקים לפי מספר תביעות העובדים בתיקיהם.

לוח 2: מעסיקים חדשים בענף, תביעות עובדים שהתקבלו, תביעות שאושרו ותביעות לקופות גמל, 2020–2024

שנה	מעסיקים חדשים	תביעות של עובדים		תביעות של קופות גמל	
		התקבלו	אושרו	התקבלו	אושרו
2020	1,129	18,034	8,319	867	804
2021	848	11,751	8,815	1,196	883
2022	784	12,057	8,557	1,591	692
2023	832	14,311	10,807	1,918	816
2024	753	13,302	6,951	1,920	666

מהתפלגות לפי ענף כלכלי עולה כי ב-2024 18.7% מן המעסיקים החדשים היו מענף המסחר, 17.8% מענף הבינוי ו-10.9% משירותי אירוח ואוכל (לוח 4). ב-2024 חלקן של התביעות שאושרו מענף המסחר היה הגדול ביותר – 11% מכלל התביעות שאושרו. 9% מכלל התביעות שאושרו היו מענף הבינוי (לוח 5).

לוח 3: מעסיקים חדשים בענף לפי מספר התביעות*, 2020–2024

שנת קבלת התיק	מעסיקים חדשים	מספר תביעות למעסיק כאחוז מסך כל המעסיקים			
		סך הכל	1-5	6-25	26 ויותר
2020	1,129	100	71.0	22.6	6.4
2021	848	100	70.4	22.4	7.2
2022	784	100	67.9	23.2	8.9
2023	832	100	65.4	24.2	10.5
2024	753	100	69.2	23.9	6.9

* לא כולל תביעות לקופת גמל

לוח 4: מעסיקים חדשים בענף פשיטות רגל לפי ענף כלכלי (אחוזים), 2020–2024

שנה	סך הכל (מספרים מוחלטים)	אחוזים				
		סך הכל	בינוי	מסחר	שירותי אירוח ואוכל	תעשייה וחרושת
2020	1,129	100.0	17.7	21.0	15.9	10.8
2021	848	100.0	20.5	16.7	13.4	8.4
2022	784	100.0	22.8	18.1	11.5	9.4
2023	832	100.0	18.6	20.3	11.3	9.4
2024	753	100.0	17.8	18.7	10.9	7.7

פשיטת רגל ופירוק תאגיד

לוח 5: תביעות עובדים שאושרו כאחוז מסך הכל, לפי ענף כלכלי, 2024–2020

שנה	סך הכל (מספרים מוחלטים)	אחוזים				
		סך הכל	בינוי	מסחר	שירותי אירוח ואוכל	תעשייה וחרושת
2020	8,319	100.0	10.1	15.5	5.3	16.8
2021	8,815	100.0	13.9	8.1	12.5	10.7
2022	8,557	100.0	13.3	8.1	8.9	11.3
2023	10,807	100.0	23.4	8.4	6.7	8.3
2024	6,951	100.0	9.0	11.0	4.9	7.5
אחר						

ב-2024 קיבלו את הגמלה המרבית 265 עובדים שהם 2% מכלל העובדים שתביעתם אושרה. סכום הגמלאות ששולמו במסגרת תביעות אלה היה ב-2024 על 33.9 מיליון ש"ח שהם 10.9% מסך תשלומי הגמלאות (לוח 6).

לוח 6: תביעות עובדים לגמלה מרבית שאושרו וסכומיהן, 2024–2020

שנה	סך הכל	מספר העובדים		גמלאות מרביות*	
		מספר התביעות שאושרו	כאחוז ממספר העובדים	סך הכל (אלפי ש"ח)	כאחוז מסך תשלומי הגמלאות
2020	489	5.9		56,186	11.5
2021	253	2.2		28,956	8.8
2022	171	1.4		20,057	8.0
2023	294	2.1		36,587	6.0
2024	265	2.0		33,934	10.9

* סך הגמלה ששולמה עבור כל רכיבי השכר